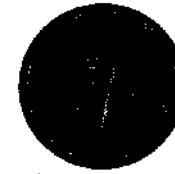

*Запорізька міська громадська організація
«Істина»*

**МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ:
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ
ТА ФАКТОРИ РОЗВИТКУ»**

м. Запоріжжя, 25-26 січня 2013 р.

Частина I

Запоріжжя 2013

УДК 34.01 (083)
ББК ХОЛО

Правова система України: сучасні тенденції та фактори розвитку: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 25-26 січня 2013 року. – у 2-х частинах. – Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2013. – Ч. I. – 108 с.

У матеріалах представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на Міжнародну науково-практичну конференцію «Правова система України: сучасні тенденції та фактори розвитку», яка була організована Запорізькою міською громадською організацією «Істина» 25-26 січня 2013 року у м. Запоріжжя.

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА, ФІЛОСОФІЯ ПРАВА..... 6

Договір користування культовим майном як джерело права у правовій системі УСРР	
<i>Бездітько Борис Миколайович, Харченко Світлана Анатоліївна</i>	6
Кушнарсуд як юрисдикційний орган у хлібозаготівельній кампанії 1932 року	
<i>Лобач Катерина Василівна</i>	7
Зародження і формування передумов концепції поділу державної влади	
<i>Пелехата Лілія Анатоліївна</i>	9
Про діалектику взаємодії загальної та галузевої теорії права (на прикладі співвідношення підходів до розуміння структури загальної та галузевої правосуб'єктності)	
<i>Пундор Юлія Олегівна</i>	10
Форми деформації правової свідомості	
<i>Чорнодід Ганна Сергіївна</i>	12
Підвищення ефективності законодавства як фактор удосконалення інститутів громадянського суспільства	
<i>Шаганенко Володимир Петрович</i>	14

НАПРЯМ 2. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО, МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО..... 17

Подвійне громадянство в Україні	
<i>Браун Адальберт Адальбертович, Русінко Володимир Володимирович</i>	17
Проблеми виконання рішень міжнародних арбітражних судів в Україні	
<i>Деюн Галина Петрівна</i>	18
Порівняльна характеристика підстав набуття громадянства держави в Україні та Російській Федерації	
<i>Жалій Тамара Віталіївна</i>	19
Конституційно-правове регулювання місцевого самоврядування в зарубіжних країнах	
<i>Зайцева Ірина Олександрівна</i>	22
Правонаступництво України після розпаду СРСР	
<i>Корнієнко Ксенія Павлівна</i>	23
Правове регулювання ООН міжнародної військової присутності у трієсті: предтеча сучасних миротворчих операцій	
<i>Лук'янов Олексій Леонідович</i>	25
Заборона вербування дитини віком до 18-ти років у збройні сили чи збройні угруповання: формування звичасвої норми	
<i>Ольхова Анна Василівна</i>	27
Обеспечение экологической безопасности как залог стабильного развития государств и человечества в целом	
<i>Палеєва Юлія Сергіївна</i>	28
До проблеми розуміння поняття та джерел міжнародного кримінального права	
<i>Солієнко Юлія Сергіївна</i>	30
Тимчасове застосування міжнародних договорів: проблеми теорії та практики	
<i>Ходаківська Анастасія Юріївна</i>	32
Міжнародні екологічні спори: аспект захисту особистих екологічних прав громадян	
<i>Шевкунова Євгенія Олександрівна</i>	33
Особливості визначення конституційності правових актів Конституційним Судом України	
<i>Шевчук Ірина Миколаївна</i>	35
Взаємодія міжнародного та національного права у сфері захисту прав людини і громадянина	
<i>Шмиляк Альона Олександрівна</i>	36
Вплив глобалізації на сучасне міжнародне право	
<i>Шумейко Яна Валеріївна</i>	38

НАПРЯМ 3. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, СІМЕЙНЕ ПРАВО, ЖИТЛОВЕ ПРАВО, МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО..... 40

Проблеми спадкування за законом	
<i>Адоєвська Аліна Ігорівна</i>	40

Протидія рейдерству акціонерних товариств <i>Андрусяк Василь Павлович</i>	41
Проблематика захисту авторського права і суміжних прав <i>Беліченко Віктор Володимирович</i>	43
Спадкування авторських прав на фотографічні твори за законодавством України <i>Бузовська Наталія Віталіївна</i>	44
Nontraditional types of trade marks <i>Величко Інна Вадимівна</i>	46
Еволюція вчення про неприпустимість зловживання правом в цивілістичній доктрині Російської імперії <i>Губар Олексій Сергійович</i>	47
Цивільно правовий статус ритуальної служби, як суб'єкта з надання ритуальних послуг <i>Гунда Андрій Олексійович</i>	49
Некоторые проблемы правового регулирования рекламной деятельности в Украине <i>Жарнова Екатерина Алексеевна</i>	51
Правове регулювання спадкових відносин за законодавством України, Франції та Німеччини: порівняльний аналіз <i>Жураковський Руслан Олегович</i>	52
Брачний договір в українском законодательстве: теория и практика <i>Загорюлько Евгения Александровна</i>	54
Окремі аспекти визначення права авторства за законодавством України <i>Зварич Жанна Ігорівна</i>	56
Проблемні аспекти визначення організаційно-правової форми Фонду гарантування вкладів фізичних осіб <i>Зозуляк Ольга Ігорівна, Войцеховська Христина Віталіївна</i>	57
Розвиток інституту довічного утримання (догляду) в Україні <i>Ковальчук Альона Іванівна</i>	58
Заходи оперативного впливу як спосіб захисту суб'єктивних прав учасників договірних відносин <i>Кот Олексій Олександрович</i>	60
Особливості реалізації батьківських прав неповнолітніми батьками <i>Крайнікова Олена Вікторівна</i>	61
Деякі питання особливостей нормативно-правового регулювання суспільних відносин у сфері газопостачання <i>Курченко Сергій Віталійович</i>	62
Автономія волі і обхід закону в міжнародному приватному праві <i>Лиса Ілона Юрійівна</i>	64
Законодавча невизначеність фактичних шлюбних відносин <i>Лищенко Софія Дмитрівна</i>	66
Принцип автономності арбітражного застереження в доктрині, законодавстві та практиці міжнародного комерційного арбітражу <i>Люльчак Юлія Володимирівна</i>	67
Правові недоліки регулювання спадкового договору <i>Митрохін Юрій Олександрович</i>	69
Регулювання терміну «конкубінат» у законодавстві України <i>Михайлова Ангеліна Олександрівна</i>	70
Загальноправові принципи регулювання відносин власності <i>Некіт Катерина Георгіївна</i>	72
Засоби забезпечення тасмниці синовлення <i>Ольховик Людмила Анатоліївна</i>	73
Особенности регулирования рынка интернет торговли <i>Патынка Юрий Алексеевич</i>	75
Проблеми правового регулювання жилищно-комунальної сфери <i>Сергиенко Валерій Вікторович</i>	76
Проблеми розуміння правової природи та сутності міжнародного приватного права <i>Солозуб Ольга Вікторівна</i>	78
Загальна характеристика міжнародних перевезень <i>Тимкович Ірина Іванівна, Титянін Ярослав Олегович</i>	79
Правове регулювання участі малолітніх та неповнолітніх осіб у цивільному процесі <i>Трохіна Дар'я Дмитрівна</i>	81
Особливості захисту права на охорону здоров'я як особистого немайнового права фізичної особи в Україні <i>Тюхтій Наталія Олександрівна</i>	83
Перспективи розвитку інтелектуальної власності в Україні <i>Чухманенко Ганна Олександрівна</i>	84

НАПРЯМ 4. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС..... 87

Запобіжні заходи: особливості та проблематика <i>Басараба Наталія Сергіївна</i>	87
Проблеми функціонування правового механізму здійснення господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи <i>Дутчак Віра Федорівна</i>	88
Шляхи боротьби із картельними змовами <i>Маїталір Каріна Олександрівна</i>	90
Окремі аспекти права господарського відання та оперативного управління майном <i>Мельник Вікторія Володимирівна</i>	91
Кліринг в системі розрахунків учасників біржової торгівлі <i>Минюк Людмила Дмитрівна</i>	93
Порівняльна характеристика існування Верховного Суду за зарубіжним законодавством <i>Ніколенко Людмила Миколаївна</i>	95
Правове регулювання електронної комерції в Україні: національне законодавство та міжнародні стандарти <i>Плюта Геннадій Сергійович</i>	96
Боротьба з рейдерством в Україні <i>Редькіна Юлія Олександрівна</i>	99
Договір страхування як юридична основа функціонування страхових правовідносин <i>Ринда Наталія Юрійівна</i>	100
Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні та Європейському Союзі: сучасні проблеми та шляхи їх вирішення <i>Росохатий Микита Сергійович</i>	101
Інститут банкрутства як невід'ємний механізм регулювання у сфері господарської діяльності <i>Ткач Аліна Михайлівна</i>	103
Правове регулювання лізингу за законодавством України та країн-членів ЄС <i>Юрченко Максим Вячеславович</i>	104
Відшкодування збитків у сфері господарювання <i>Яворська Ірина Павлівна</i>	106

Проблеми розуміння правової природи та сутності міжнародного приватного права

*Сологуб Ольга Вікторівна,
студентка юридичного факультету
Національного університету
державної податкової служби України
Науковий керівник: Чесановська Тетяна Петрівна*

Прискорення глобалізаційних процесів впливає на політичне і правове співробітництво та економічну інтеграцію розвинутих країн. Уніфікації норм міжнародного приватного права, з одного боку, властиві всі ознаки, що притаманні митному, податковому, цивільному праву, тощо. Але з іншого боку, специфіка методу міжнародного приватного права та подвійний характер його джерел, обумовлюють особливості уніфікаційно-гармонізаційних відносин у цій сфері.

Сучасні міжнародні торгівельно-економічні, шлюбно-сімейні, спадкові, трудові та інші відносини є різноманітними і масштабними та мають явну тенденцію до подальшого розвитку. Це сприяє зближенню держав у економічній, соціальній і правовій сферах. Успішний розвиток різноманітних відносин між державами сучасного світу багато в чому залежить від рівня їх внутрішньої та зовнішньої юридичної регламентації. Високий рівень правового регулювання сприяє розвитку цих відносин, в той час як некваліфікований – перешкоджає або уповільнює їх розвиток, внаслідок чого виникають правові колізії. Роль міжнародного приватного права в цій сфері дуже значна. Саме його норми визначають наскільки сприятливий правовий режим буде створений для учасників міжнародних зв'язків, і перш за все, в їх майнових відносинах один з одним. Це дуже важливо для України, яка відповідно до свого стратегічного курсу зацікавлена в розвитку таких відносин, у створенні для них сприятливого клімату, зокрема, правового [6, с. 322].

Важливим кроком у реформуванні внутрішніх колізійних та процесуальних правил міжнародного приватного права (МПрП) стало прийняття у 2005 Закону України «Про міжнародне приватне право» (Закон про МПрП) [1]. Вперше у законодавчій історії країни основні внутрішньодержавні колізійні та процесуальні приписи МПрП були кодифіковані в одному документі. За задумами його розробників, він повинен стати стрижнем всього внутрішнього колізійного та міжнародного процесуального права [2, с.7 – 45]. В прикінцевих положеннях Закону про МПрП передбачалося у стислі строки привести у відповідність з ним інші закони України та нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади [5, с. 13].

Історично склались три різні підходи щодо розуміння правової природи та сутності міжнародного приватного права. Прибічники першого підходу визначають міжнародне приватне право як складову частину єдиної системи міжнародного публічного права. На думку авторів цього підходу норми міжнародного приватного права входять до складу міжнародного публічного права. Прибічники другого «цивілістичного» підходу вважають, що міжнародне приватне право входить до складу цивільного права, а наука міжнародного приватного права – це одна з цивільно-правових наук. Третій підхід полягає у визначенні її авторами міжнародного приватного права як «полісистемного комплексу», який частково відноситься до міжнародного (публічного) права, а частково – до внутрішньодержавного права [6, с. 323].

Засновником першого підходу можна вважати вченого у сфері міжнародного приватного права А.М. Стоянова. Ще у 1875 р. дослідник зазначав, що випадки, коли відбувається зіткнення між іноземними законами, складають «цілий розділ в науці міжнародного права» [7]. В подальшому дану точку зору розвинув П.С. Казанський, який відзначив, що міжнародне цивільне і міжнародне публічне право «входять, як частини, в більш ширше розуміння просто міжнародного права...» [4].

З приводу міжнародно-правової природи міжнародного приватного права висловлювався В.Е. Грабар, який відзначав, що міжнародне цивільне право (яке часто іменується міжнародним приватним правом) являє собою особливу галузь міжнародного права, що виокремилася разом з міжнародним адміністративним і міжнародним кримінальним правом. Спір про те, куди слід віднести цю галузь права, до міжнародного права або до національного, може стосуватися власне тільки деяких питань, які відносяться до цієї галузі права, головним чином питання про зіткнення цивільних законів різних держав [3].

У свою чергу, С.О. Малінін підкреслював, що міжнародне публічне право і міжнародне приватне є самостійними галузями права і входять в одну систему – систему міжнародного права в широкому розумінні цього слова [6, с. 323].

Отже, виходячи з вище сказаного можна зробити висновок, що в сучасній науці між вченими немає однозначності в розумінні правової природи та сутності міжнародного приватного права. Варто зазначити, що останнім часом зростає роль та значення міжнародного публічного права, що на нашу думку сприяє збільшенню числа прихильників першого підходу, відповідно до якого міжнародне приватне право є складовою частиною (галуззю) міжнародного публічного права.

Швидкий темп розвитку суспільних відносин стимулює розвиток міжнародного приватного права, адже все більше людей працюють в міжнародних компаніях або подорожують за кордоном, укладають шлюби з іноземцями, здійснюють покупки в іноземних країнах через всевітню мережу Інтернет.

На розвиток міжнародного приватного права в Україні вплинуло прийняття Закону України

«Про міжнародне приватне право». Даний нормативний акт став основним регулятором приватно-правових відносин з іноземним елементом в нашій державі та закріпив колізійні норми необхідні для їх ефективного регулювання.

Список використаних джерел:

1. Закон України Про міжнародне приватне право від 23.06.2005 р. // Відомості Верховної Ради України, - № 32, 2005. - С.422.
2. Закон України Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання питань міжнародного приватного права від 21.01.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2010. - № 12. - С.120.
3. Грабарь В.Э. Материалы к истории литературы международного права в России. (1647-1917). - М.: Изд-во Акад. Наук СССР. - 1958. - 463 с.
4. Казанский Л.Е. Учебник международного права, публичного и гражданского. - Одесса, 1902. - 502 с.
5. Новелізація 2010 року міжнародного приватного права в Україні // Довгерт А.С. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pp/2011_10/Dovgert.pdf
6. Правова природа міжнародного приватного права і його місце в правовій системі України // Гречка Т.А. // Держава і право. - Збірник наукових праць. - Випуск 52. - К.: Інститут держави і права імені В.М. Корещького НАН України, - 2011. - 752 с.
7. Стоянов А.Н. Очерки истории и догматики международного права. Лекции, читанные в 1873/74 акад. году в Харьковском университете. - Х., 1875. - 374 с.

Загальна характеристика міжнародних перевезень

*Тимкович Ірина Іванівна,
старший викладач кафедри теорії та історії держави і права
Юридичного інституту
Національного авіаційного університету
Титянін Ярослав Олегович,
студент факультету менеджменту та логістики
Інституту економіки та підприємництва
Національного авіаційного університету*

Актуальність даної теми дослідження зумовлена тим, що наша держава в процесі інтеграції до європейської та світової економіки значну увагу приділяє міжнародним перевезенням, відтак стає активним членом міжнародної торгівлі, посідає важливе місце у мережі транспортних сполучень, у тому числі транзитних, оскільки через її територію проходить кілька коридорів, які дають змогу швидко та якісно спрямовувати вантажопотоки з Азії до Європи.

Аналіз літератури свідчить, що різноманітні аспекти міжнародних перевезень стали предметом дослідження науковців з точки зору їх юридичної та економічної характеристик, зокрема правова природа договору повітряного чартеру у міжнародному приватному праві – Діковською І.А.; підвищення ефективності роботи митного терміналу при виконанні міжнародних вантажних автомобільних перевезень – Куніською О.М.; правові аспекти лібералізації міжнародних повітряних перевезень – Добідовською Я.О.; моделі та стратегії забезпечення ефективності міжнародних перевезень пасажирів – Волинським Л.М.; підвищення ефективності міжнародних автомобільних перевезень вантажів – Івасишиною Н.В.

Так, під міжнародним перевезенням розуміється перевезення вантажів і пасажирів між двома і більше державами, що виконується на умовах, які встановлені укладеними цими державами міжнародними угодами (транспортними конвенціями) [1, с.124]. За видами транспорту міжнародні перевезення поділяють на повітряні, автомобільні, залізничні, морські, річкові.

Особливістю повітряного транспорту, що відрізняє його від інших, є швидкість перевезення на довгих відстанях. Як свідчать офіційні дані Державної авіаційної служби України, співвідношення міжнародних та внутрішніх перевезень українських авіаперевізників складає приблизно 80-85% та 15-20% на користь міжнародних. У 2011 р. на міжнародних лініях перевезено 6,3 млн пасажирів (тобто 84 % загального обсягу), у межах України – 1,2 млн пасажирів (16 %); вантажів та пошти перевезено загалом 92,1 тис. тонн, з яких 91,9 тис. тонн – за рахунок міжнародних перевезень [2]. За 9 місяців 2012 р. авіаційним транспортом України перевезено 6,4 млн пасажирів (у тому числі 5,4 млн пасажирів на міжнародних лініях); вантажів та пошти – 83,2 тис. тонн, з яких 82,7 тис. тонн – за рахунок міжнародних перевезень [3]. Пасажирів та їх багаж, а також вантаж і пошту перевозять авіатранспортом на підставі договору. Відповідно до Конвенції про уніфікацію деяких правил міжнародних повітряних перевезень або так званої Монреальської конвенції від 28.05.1999р., особа (перевізник за договором) як основна сторона укладає договір перевезення, який регулюється цією Конвенцією, з пасажиром або вантажовідправником, або з особою, яка діє від імені пасажирів або вантажовідправника, а інша особа (фактичний перевізник), будучи уповноваженим перевізником за договором, здійснює все перевезення або його частину.

Залізничний транспорт – стратегічний вид транспорту, який є основним перевізником пасажирських і промислових (паливо, ліс, будівельні матеріали, руда) та інших вантажів у межах

країни і за кордон. За великих обсягів перевезень на далекі відстані такий вид транспорту найефективніший. Усе це зумовлює необхідність міжнародно-правової регламентації такої діяльності. Це питання набуло своєї актуальності перед світовим співтовариством ще у другій половині XIX ст. Міжнародно-правове регулювання залізничних перевезень здійснюється на основі Конвенції про міжнародні залізничні перевезення (КОТІФ) від 09.05.1980 р. згідно з текстом Протоколу змін від 03.06.1999 р. Сторони, що приєдналися до цієї Конвенції як держави-члени, утворюють Міжурядову організацію з міжнародних залізничних перевезень (ОТІФ). Метою її діяльності є сприяння, поліпшення і полегшення з будь-якого погляду міжнародного залізничного сполучення, зокрема: а) шляхом встановлення єдиного правопорядку в таких правових галузях як: 1. договір про перевезення пасажирів і вантажів в транзитному міжнародному сполученні; 2. договір про використання вагонів як транспортного засобу в міжнародному залізничному сполученні; 3. договір про використання інфраструктури в міжнародному залізничному сполученні; 4. перевезення небезпечних вантажів в міжнародному залізничному сполученні та інше.

Важливе значення для України мають і автомобільні перевезення, про що свідчать дані Державного комітету статистики України. Так, підприємствами автомобільного транспорту (з урахуванням перевезень фізичними особами-підприємцями) за 2012р. перевезено 179 млн. тонн вантажів, що на 0,1% більше, ніж за 2011р [4]. Постійне зростання кількості автомобільних перевезень вантажів зумовило необхідність активного укладання міжнародних угод, у тому числі між країнами-сусідами. Вони містять положення про регулярні й нерегулярні перевезення вантажів автотранспортними засобами та порядок розрахунків і платежів за міжнародні транспортні перевезення й послуги, пов'язані з ними. Регулювання здійснення міжнародних автомобільних перевезень проводиться на основі Конвенції про договір міжнародного автомобільного перевезення вантажів (КДПВ) від 19.05.1956 р., Конвенції про договір міжнародного автомобільного перевезення пасажирів і багажу (КАПП) від 01.03.1973 р., Конвенції про міжнародні автомобільні перевезення пасажирів і багажу від 08.04.1999 р. З метою забезпечення безпечних умов дорожнього руху 08.11.1968 р. було прийнято Конвенція про дорожній рух та Конвенцію про дорожні знаки та сигнали.

Що стосується морського простору, то слід зауважити, що людство здавна почало експлуатувати його з транспортною метою. Основними джерелами морського права у сфері морських перевезень є Міжнародна конвенція про уніфікацію деяких правил про коносамент від 25.08.1924 р., Конвенція про полегшення міжнародного морського судноплавства від 09.04.1965 р., Афіньська конвенція про перевезення морем пасажирів і їхнього багажу від 13.12.1974 р., Конвенція Організації Об'єднаних Націй про морське перевезення вантажів 1978 року (Гамбурзькі правила) від 31.03.1978 р., Конвенція Організації Об'єднаних Націй про договори повністю або частково морського міжнародного перевезення вантажів від 11.12.2008 р. Під договором морського перевезення вантажу необхідно розуміти договір, за яким перевізник або фрахтвіник зобов'язані перевезти довірений відправником вантаж із порту відправлення у порт призначення і видати його уповноваженій для отримання вантажу особі (одержувачеві), а відправник або фрахтувальник зобов'язаний сплатити за перевезення встановлену плату (фрахт). Причому фрахтувальником і фрахтвіником визнавали осіб, котрі уклали між собою договір фрахтування судна (чартер). Під договором морського перевезення пасажирів розуміють договір, укладений між перевізником і пасажиром, згідно з яким перевізник зобов'язаний перевезти пасажирів і його каютний багаж до пункту призначення, а в випадку здавання пасажиром багажу – доставити багаж у пункт призначення та видати його уповноваженій на отримання багажу особі. При цьому пасажир повинен сплатити встановлену плату за проїзд, а здаючи багаж, і плату за провезення багажу.

Україна стала учасницею багатьох міжнародно-правових актів у галузі перевезень різними видами транспорту. Цілком очевидно, що міжнародні перевезення набувають все більшого значення для усіх держав, а їх належна правова регламентація дозволить найоптимальніше вирішити низку господарських питань.

Отже, міжнародним вважається перевезення, здійснюване між двома чи більшою кількістю держав. За договором перевезення транспортна організація (перевізник) зобов'язується доставити пасажирів, вантаж, багаж до пункту призначення в іншій державі, видати вантаж (багаж) уповноваженій особі (одержувачу). Відправник чи пасажир, як правило, зобов'язані оплатити таку послугу. Особливості договору міжнародного перевезення є застосування матеріальних норм права на підставі колізійних принципів, передбачених міжнародними договорами, національним законодавством чи транспортним документом, виданим перевізником. Колізійними прив'язками, що переважно застосовують для обрання матеріального законодавства при відправленні вантажу, є закон країни відправлення, при його видачі в кінцевому пункті – закон країни призначення. Застосовують також закон перевізника та закон країни суду.

У багатьох державах прийнято спеціальні нормативно-правові акти про міжнародні перевезення, які ґрунтуються на конвенційних нормах або акти, частина норм яких регулює міжнародні перевезень, мають, зокрема, Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 р. із змінами, Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. із змінами (Гл. 64 «Перевезення»), Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. із змінами (Гл. 32 «Правове регулювання перевезення вантажів»), Повітряний кодекс України від 19.05.2011 р. із змінами (Розділ XII «Повітряні перевезення»), Закон України «Про транспорт» від 10.11.1994 р. із змінами та інші.

Список використаних джерел:

1. Міжнародне приватне право: Навч. посібник / За ред. В.М. Гайворонського, В. П. Жушмана - К.: Юрінком Інтер, 2007. – 368 с.
2. Підсумки діяльності авіаційної галузі України за 2011 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.avia.gov.ua/documents/diyalnist/pidsumki%20diyalnosti/23725.html>
3. Підсумки діяльності авіаційної галузі України за 9 місяців 2012 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.avia.gov.ua/documents/diyalnist/pidsumki%20diyalnosti/23904.html>
4. Експрес-випуск Державної служби статистики України «Підсумки роботи транспорту України за 2012 рік» від 16.01.2013р. № 05.2-67/2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Правове регулювання участі малолітніх та неповнолітніх осіб у цивільному процесі

*Трохіна Дар'я Дмитрівна,
студентка Юридичного інституту
Національного авіаційного університету*

На сьогоднішній день досить поширеними у судовій практиці є категорії цивільних справ, у яких прямо чи опосередковано розглядаються інтереси малолітніх або неповнолітніх осіб і які, відповідно, потребують особливого відношення з боку держави через їх фізичну та розумову незрілість, що дає їм право на особливе піклування і допомогу, у тому числі і належний судовий захист. Саме тому проблематика належного правового регулювання участі таких осіб у цивільному процесі, а також захисту їхніх прав у суді, набуває все більшої актуальності.

Відповідно до ст. 55 Конституції України, права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Таким чином, правом на судовий захист наділений кожен громадянин нашої держави незалежно від свого віку. Закріплене конституційне право неповнолітніх громадян на судовий захист забезпечується цивільним процесуальним правом на звернення до суду за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, яке передбачене статтею 3 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК).

Під судовим захистом цивільних прав та інтересів малолітніх і неповнолітніх осіб слід розуміти здійснювану в порядку цивільного судочинства і засновану на принципах конституційного, цивільного, цивільного процесуального і сімейного права, а також моральних принципів діяльність судів, спрямовану на відновлення (визнання) порушених (оспорюваних) цивільних і сімейних прав та інтересів малолітніх і неповнолітніх осіб шляхом застосування передбачених цивільним і сімейним законодавством способів захисту [3, с. 133]. Також, як зазначає Л.А. Кондрат'єва, право неповнолітньої особи на судовий захист – це суб'єктивне право, яке гарантується Конституцією України і належить неповнолітній особі для захисту порушених прав, свобод чи інтересів у порядку цивільного судочинства [5, с. 4].

Відповідно до ст. 30 та ст. 31 Цивільного кодексу України, особа вважається малолітньою до досягнення нею 14-ти років, а неповнолітньою – від 14-ти до 18-ти років. Таким чином, перша група осіб має часткову цивільну дієздатність, а друга – неповну цивільну дієздатність, що впливає і на набуття ними процесуальної дієздатності залежно від того, який правовий статус має особа. У зв'язку з цим розглядати цих осіб як можливих учасників цивільного процесу слід окремо.

Згідно ст. 29 ЦПК, якщо особа є неповнолітньою, вона особисто може здійснювати цивільні процесуальні права та виконувати свої обов'язки в суді у справах, що виникають з відносин, у яких вона особисто бере участь. Проте суд може залучити до участі в таких справах законного представника неповнолітньої особи. Наприклад, якщо на думку суду, неповнолітньому учаснику процесу бракує життєвого досвіду і необхідних правових знань для належного захисту своїх прав, він може на підставі ч. 2 ст. 29 ЦПК залучити до участі в таких справах законного представника неповнолітньої особи.

Таким чином, неповнолітня особа за наявності правових підстав може бути суб'єктом цивільних процесуальних правовідносин. Слід вказати, що у даному випадку закон говорить саме про право, а не обов'язок неповнолітнього бути учасником цивільного процесу, тому питання – хто саме братиме участь у справі – неповнолітня особа чи її законний представник, вирішується за їх спільною домовленістю [6, с. 171].

Але, як свідчить судова практика у справах, де зачіпаються інтереси неповнолітніх осіб, в більшості випадків їх відстоюють законні представники неповнолітніх дітей. Виняток становлять випадки, коли участь неповнолітньої особи в розгляді справи є обов'язковою. Так, згідно зі ст. 1179 Цивільного кодексу України неповнолітня особа відповідає за завдану нею шкоду самостійно на загальних підставах. У разі відсутності в неповнолітньої особи майна, достатнього для відшкодування завданої нею шкоди, ця шкода відшкодовується в частці, якої не вистачає, або в повному обсязі її батьками, (усиновлювачами) або піклувальником, якщо вони не доведуть, що шкоди було завдано не з їхньої вини.

Слід відзначити, що перебуваючи у процесуальному статусі сторони або іншої особи, яка бере участь у справі, неповнолітній наділяється всім комплексом прав та обов'язків, передбачених цивільним процесуальним законодавством, та не має будь-яких переваг порівняно з